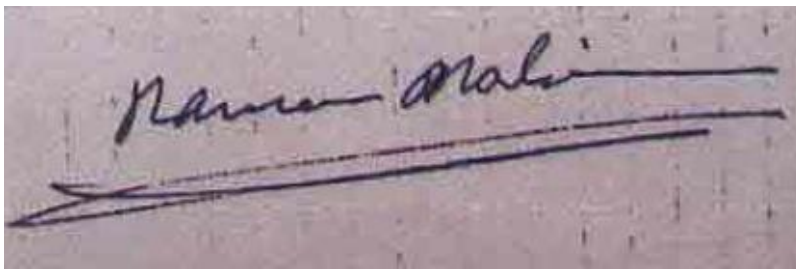

Apunts sobre l'exili de Ramon Molist Valls, últim alcalde republicà de Mataró*

JULI CUÉLLAR GISBERT

Resum introductori

Ramon Molist Valls (Espinelves, 1885 – Dia, 1953) va ser un destacat quadre sindical de la Confederació Nacional del Treball (CNT) i alcalde de Mataró entre 1937 i 1939. No obstant això, la figura de Molist ha estat deliberadament ignorada per la historiografia mataronina. El seu record ha estat proscrit i oblidat, probablement, perquè el seu perfil sindical i polític no encaixava amb el relat he-

Signatura de Ramon Molist en una carta signada el 31 de gener de 1939.

gemònic ni amb els interessos dominants en què es va fonamentar la Transició democràtica espanyola després de 1975.

Per a comprendre l'abast de la repressió contra les persones que van protagonitzar el període republicà de 1931-1939, cal tenir en compte el destí tràgic tant del primer com de l'últim alcalde republicà de Mataró: Josep Abril va ser afusellat i Ramon Molist va morir exiliat a l'estat francès. En aquest sentit, farem un breu apunt centrat en l'exili de Ramon Molist a partir de la documentació que testimonia el seu pas pel camp de concentració de Bram, junt amb altres membres vinculats a

l'Ajuntament de Mataró, i el seu intent, no reeixit, d'exiliar-se a Mèxic.

1. El terror i la repressió: causes de l'exili republicà

El juliol de 1936, les instruccions dels generals colpistes deixaven clar que el terror seria el seu programa d'acció per eliminar qualsevol partidari de les forces obreres i de les organitzacions d'esquerres que ostentaven el poder polític d'ençà del seu triomf electoral el febrer d'aquell any¹.

La naturalesa repressiva dels rebels es va mantenir durant els anys de la guerra i la immediata postguerra, i va ser el fonament de la Dictadura franquista, clarament inspirada en les

experiències de la Itàlia feixista i de l'Alemanya nazi. Ara bé, la violència i el terror indiscriminat, varen evolucionar cap a fórmules més institucionalitzades, destinades a revestir l'arbitrarietat

* Agraeixo la col·laboració de Margarida Colomer i Rovira, Ramon Salicrú i Puig i Josep Xaubet i Vilanova, així com també les facilitats donades per part de Jaume Vellvehí i Altimira, del Grup d'Història del Casal, i de la secretària del Grup de Recerca de la Memòria Històrica de Mataró i també membre del Grup d'Història del Casal, Maria Salicrú-Maltas.

¹ Vegeu la *Instrucción Reservada. Base 5ª, 19 de julio*, atribuïda al general Emilio Mola, o bé el *Bando de Guerra* promulgat el 28 de juliol de 1936 pel general Miguel Cabanellas, president la Junta de Defensa Nacional.

repressiva d'una pàtina de legalitat. En aquest sentit, es va desenvolupar una legislació repressiva creada ad-hoc de la qual en destaquen els procediments militars de sumaríssims d'urgència, la llei de responsabilitats polítiques o el decret d'abolició de la Generalitat de Catalunya.

L'experiència traumàtica viscuda pels centenars de milers de refugiats de guerra, arribats a Catalunya provinents de les zones ja ocupades pels insurrectes, era inequívoca i implacable. Per tant, davant la imminent ocupació militar franquista del territori català, molts ciutadans i ciutadanes compromesos amb la causa republicana o que tenien una certa notorietat en la vida política, social i cultural van optar per l'exili, ja sigui per por, per instint de supervivència o per voluntat de resistència.

Entre gener i febrer de 1939, una gran massa humana de republicans espanyols i catalans, entorn de 500.000 persones entre militars i civils, va travessar la ratlla fronterera dels Pirineus per cercar refugi a la República francesa². Les autoritats franceses van actuar amb recel i pressionades per la deriva dretana del govern, que ja anticipava el que més endavant s'esdevingué amb la instauració del règim de Vichy.

2. El camí del Nord

El 23 de desembre de 1938, els cossos d'exèrcit franquistes van trencar els

² La Conferència Internacional d'Ajuda als Refugiats Espanyols (CIARE), celebrada a París el 15 i 16 de juliol de 1939, va calcular que entre gener i febrer de 1939, unes 440.000 persones van travessar el Pirineus cercant refugi a França, que va habilitar, més de 990 centres d'internament o refugi. Més informació a <http://anc.gencat.cat/ca/detall/article/Lexili-republica> [consultat el 23-09-2020]

diferents caps de pont del front del Segre i van iniciar la campanya d'ocupació militar definitiva del territori de Catalunya, de ponent fins a llevant i de sud en direcció nord cap a la frontera francesa, una fita que no van assolir fins el dia 10 de febrer de 1939. No en va, la resistència republicana va permetre la retirada d'efectius militars i de civils; una retirada dificultada pels constants atacs aeris i per la negativa francesa a obrir la frontera.

Mataró va ser una ruta de pas per a molts dels qui fugien de Barcelona i de les poblacions del seu entorn, però també hi va haver molts mataronins i mataronines que varen emprendre el camí del Nord³. L'historiador Josep Xaubet⁴ calcula, a partir del cens de 1940 que a Mataró hi va haver unes 1.100 persones absents que en gran part es correspondrien amb els qui van marxar a l'exili, però, cal ser curosos perquè, tal com apunta la historiadora Margarida Colomer, aquesta xifra també pot contenir desapareguts de guerra o bé persones captives en presons o camps de concentració.

Sigui com sigui, tenint en compte que el 1940 Mataró tenia 27.846 habitants, resulta evident que l'exili va tenir un impacte quantitativament rellevant. Ara bé, molts d'aquests exiliats polítics van

³ El 2005, la ciutat de Mataró, gràcies a la tenacitat de l'entitat dels Marxaires del Canigó, va inaugurar un monument a la platja del Callao, que marca el punt de partida del GR Camí del Nord (Mataró-Canigó) amb la voluntat de rememorar el camí de l'exili que varen emprendre milers de conciutadans en la retirada cap a la frontera francesa el gener-febrer de 1939. Més informació a <https://monuments.iec.cat/fitxa.asp?id=216> [consultat el 23-09-2020]

⁴ XAUBET, Josep (2006). *Sociologia de la guerra revolucionària a Mataró (1936-1939)*, Barcelona: Edicions Marré, p.78-80 i annexos 5 i 6, p. 273-274.

retornar en calent a l'Estat espanyol, com a resultat de les pèssimes condicions en què foren acollits a França. La improvisació i la duresa dels primers camps de concentració d'Argelers, Cotlliure, Sant Cebrià i Barcarès, es va mantenir en els camps habilitats a posteriori a llocs com Gurs, Vernet o Bram.

3. Objectiu: Mèxic

El govern mexicà de Lázaro Cárdenas, que durant la Guerra de 1936-1939 es va significar per desoir el bloqueig imposat contra el Comitè de No-Intervenció i que va proveir d'armament l'exèrcit republicà, va continuar la seva política a favor de la causa republicana espanyola. No en va, Mèxic mai va reconèixer com a legítim el govern franquista i no va restablir les relacions diplomàtiques amb l'Estat espanyol fins al 27 de març de 1977.

Aquestes circumstàncies estan estretament relacionades amb l'acollida de refugiats republicans espanyols i catalans en aquest país. El president Cárdenas va obrir les portes de Mèxic als republicans, sempre que tinguessin un cert nivell econòmic o bé que s'ajustessin a uns determinats perfils professionals: intel·lectuals, científics, tècnics industrials i agrícoles, o personal administratiu qualificat. Generalment, els exiliats que pogueren travessar l'Atlàntic destí a Mèxic o a d'altres països llatinoamericans van ser aquells que complien els requisits abans esmentats, però sobretot aquells qui disposaven de xarxes de suport polític i sindical. Només uns pocs d'aquests van poder exiliar-se a països més segurs.

D'abril a agost de 1939, uns 6.000 republicans espanyols i catalans arribaren a Mèxic a bord dels vaixells com el *Sinaia*, l'*Ipanema*, el *Mexique* o el *Nyassa*. El còmput total de republicans refugiats a Mèxic, a l'any 1948, es calcula entorn 21.750⁵.

No obstant això, el gruix dels republicans exiliats va romandre a l'Estat francès, molt concentrats als departaments meridionals, fins al punt que Tolosa de Llenguadoc va

Signatura de Ramon Molist en un bitllet de paper moneda local de Mataró (1937).

ser titllada com la "cinquena província" de Catalunya.

Mèxic va esdevenir un anhel de llibertat per a molts republicans, d'entre els quals en volem remarcar l'exemple de Ramon Molist Valls, últim alcalde republicà de Mataró i històric dirigent sindicalista de la CNT a Mataró, que el 26 d'abril de 1939, des de la secció B-37 del camp de concentració de Bram (Aude)⁶, va adreçar

⁵ XIFRA DE PLA, Dolors (2000). *Els catalans exiliats a Mèxic*, Catarroja – Barcelona: Editorial Afers, referenciada a MARQUÈS, Salomó (2013). *Les rutes de l'exili republicà del 1939*. UdG.

⁶ L'abril de 1939 el camp de concentració de Bram albergava unes 16.000 persones.

una carta col·lectiva⁷ a l'ambaixador de Mèxic a París, signada junt amb nou persones més, totes vinculades amb l'activisme sindical i polític i, particularment, amb el govern municipal de la ciutat de Mataró: Llorenç Anglada Maria, Ernest Mora Parera, Ladislau Bellavista Gual, Albert Puig Marqués, José E. Sansegundo Uclés, Josep Tarragó Saurí, Francesc Vilà Esgleas, Joaquim Ramos Palomar i Antoni Casanovas Picañol.

El 2 de juny de 1939, la legació de Mèxic va registrar d'entrada aquesta carta, de la qual no consta que hi hagués resposta, però que va servir, sense dubte, per elaborar les llistes de persones candidates a ocupar un passatge en algun dels vaixells amb destinació al continent americà.

Justament, a les llistes de refugiats catalans que sol·licitaven ajuda al *Servicio de Evacuación de Refugiados Españoles* (SERE) per emigrar a Mèxic, elaborades pel *Bureau d'Information*⁸, hi apareixen referenciats alguns noms dels signants de la carta col·lectiva abans esmentada: Llorenç Anglada Maria, Ernest Morera Parera, Albert Puig Marqués, José Antonio Sansegundo Uclés, amb indicació de la seva professió i el nombre de places que demanaven en el cas que volguessin anar-

hi amb llurs familiars, dels quals, malauradament, no tenim els seus noms, fet que invisibilitza, sobretot, a les dones. En qualsevol cas, la relació de tots els mataronins que apareixen en aquesta llista, escrita en castellà, és la següent:

[Llorenç Anglada Maria](#), Sant Andreu de Llavaneres, Tècnic-Agricultor (3 places)

[Ramon Bilbeny Robert](#), Mataró, Agricultor (1 plaça)

[Joaquim Mir Brugada](#), Mataró, Tècnic-tèxtil (1 plaça)

[Salvador Mitjà Palahí](#), Mataró, Fuster (4 places)

[Ernest Morera Parera](#), Mataró, Contrames-tre fabril de Teixits de punt (1 plaça)

[Albert Puig Marqués](#), Mataró, Teixidor (1 plaça)

[Antoni Salomó Maruny](#), Mataró, Fuster (1 plaça)

[David Hill Cucurella](#), Mataró, Funcionari (1 plaça)

[Antoni Macià Comas](#), Mataró, Administra-dor (1 plaça)

[José Antonio Sansegundo Uclés](#), Barcelo-na, Secretari d'Ajuntament (1 plaça)

[Jaume Utset Capdevila](#), Mataró, Funcionari (1 plaça)

4. Notes biogràfiques

No hem pogut establir, encara, la ruta de l'exili que va seguir l'alcalde Ramon Molist Valls i els altres nou mataronins que l'acompanyaven. Però, gràcies a la seva

⁷ Archivo Histórico Genaro Estrada - Dirección General del Acervo Histórico Diplomático: *Exilio español. Embajada de México en Francia. Secretaría de Relaciones Exteriores. Dirección General para Europa. Febrero 1939 / Junio 1939*; el document es pot consultar al portal web *Memórica. México, haz memoria* a les pp. 329-337 en l'enllaç següent: <https://memoricamexico.gob.mx/swb/memorica/Cedula?old=7XMbr28BKx7cnKFK7PiH> [consultat el 23-09-2020]

⁸ Arxiu Nacional de Catalunya, [fons ANC1-511-T-362](#), Generalitat de Catalunya (Exili), 05-06-1939 / 25-07-1939

sol·licitud d'asil polític a Mèxic, sabem que el 26 d'abril de 1939 tots estaven internats al camp de concentració de Bram (Aude). D'aquests, hem pogut determinar que, finalment, pogueren refugiar-se a Mèxic els següents:

José Enrique Sansegundo Uclés (Madrid, 1898), va ser secretari municipal de l'Ajuntament de Mataró fins que va ser mobilitzat a finals de 1938 i substituït per Salvador Cuadras Romà, que exercí com a secretari habilitat fins al 27 de gener de 1939⁹. El 22 de maig de 1942, va arribar al port de Veracruz (Mèxic), a bord del *Nyassa* i va establir la seva residència a Mèxic DF.¹⁰

Albert Puig Marqués¹¹ (Mataró, 1896 – 1971), era fill de Miquel Puig i Coll i de Joaquina Marqués i Ballver. I fills seus i de la seva muller Àngela Reverter i Serra, van ser Josepa, Rosa i Artemi¹². Era sabater i obrer del tèxtil. D'ideologia comunista, dirigent del sindicat del gènere de punt junt amb Andreu Carretero, Ramon Molist o Miquel Corney, que participà en els "comitès paritaris", en representació dels obrers, durant la Dictadura de Primo de Rivera. El 1934 va

⁹ Informació facilitada per l'historiador Josep Xaubet Vilanova, corroborada amb la informació facilitada pel també historiador Ramon Salicrú i Puig.

¹⁰ Fitxa personal de José Enrique Sansegundo Uclés. *Registro Nacional de Extranjeros en México (copia digital)*

<http://pares.mcu.es/MovimientosMigratorios/detalle.form?nid=33883> [consultat el 23-09-2020]

¹¹ Margarida Colomer i Rovira: «Puig i Marqués, Albert» dins MARTÍNEZ DE SAS, Maria Teresa; PAGÈS, Pelai (coord.) (2000). *Diccionari biogràfic del moviment obrer als Països Catalans*. Barcelona: Universitat de Barcelona – Publicacions de l'Abadia de Montserrat, p. 1115.

¹² Informació facilitada per Ramon Salicrú i Puig.

ser elegit com a regidor independent a l'Ajuntament de Mataró a les eleccions municipals. Durant els Fets d'Octubre de 1934 va participar en la formació d'un comitè junt amb Salvador Cruixent i Josep Abril. Va ser regidor de Cultura de l'Ajuntament de Mataró i membre de la Junta de Museus, dedicat a la salvaguarda del patrimoni artístic i cultural, en representació del Partit Obrer d'Unificació Marxista (POUM), del 21 d'octubre de 1936 fins al maig de 1937. Arran de la repressió contra el POUM, hagué de cessar dels càrrecs que ostentava i amagar-se. És en aquest impàs que s'atribueix a Ramon Molist la responsabilitat de la de no haver impedit la destrucció del retaule de l'altar major de la basílica de Santa Maria. En la carta col·lectiva escrita a Bram s'encobreix la seva militància poumista i únicament s'esmenta la seva afiliació sindical a la CNT. Arribà a Mèxic¹³, igual que José E. Sansegundo, el 22 de maig de 1943 a bord del *Nyassa*. El 1961 retornà a Mataró i va organitzar una tertúlia amb persones amb inquietuds polítiques i culturals.

Antoni Casanovas Picañol¹⁴, de professió oficial paleta, estava afiliat a la Unió General de Treballadors (UGT) i va ser regidor d'Obres Públiques de l'Ajuntament de Mataró. En les llistes d'incidències del SERE¹⁵ del 26 de juny de 1939, s'hi

¹³ Fitxa personal d'Albert Puig Marqués. *Registro Nacional de Extranjeros en México (copia digital)*

<http://pares.mcu.es/MovimientosMigratorios/detalle.form?nid=1594> [consultat el 23-09-2020]

¹⁴ Va ser processat Sumaríssim núm. 031236 /1943 (sobreseïment). Ref. 35347

¹⁵ "Relació quantificada de les fitxes de refugiats en poder del SERE i normes d'organització del fitxer de l'esmentat servei" Arxiu Nacional de Catalunya [fons ANC1-511](#) / Generalitat de Catalunya (Exili) [consultat el 23-09-2020]

especifica que encara es trobava a Bram i que no va embarcar destí a Mèxic perquè “no fué llamado”.

No tenim constància documentada que cap dels altres internats al camp de Bram arribés a exiliar-se a Mèxic, però queda pendent resseguir el recorregut complet que van fer amb posteritat. No obstant això, a partir de la informació disponible, fem un breu apunt biogràfic de tots ells:

Ramon Molist i Valls¹⁶ (Espinelles, 1885 – Dia, Droma, 1953), casat amb Ramona Vilà i Esgleas, amb qui va tenir una filla, Maria. Era teixidor de professió i va ser un destacat anarcosindicalista. El juny de 1931, junt amb Jaume Galceran Padrís, qui anys després serà company de la seva filla¹⁷, va representar el Sindicat d'Art Fabril de Mataró al Congrés Extraordinari de la CNT a Madrid, defensant les tesis de Joan Peiró. Va ser abanderat del trentisme i impulsor dels Sindicats d'Oposició.

El juliol de 1936 va formar part del Consell d'Economia Local i d'una comissió d'ordre públic i, més endavant va esdevenir regidor d'Economia i Treball del govern municipal de Mataró. Entre desembre de 1936 i febrer de 1937 va exercir com a alcalde accidental de Mataró. Finalment, el juny de 1937, va esdevenir alcalde de Mataró en substitució de Salvador Cruixent i Rovira, que va cessar per malaltia.

Poc abans de l'ocupació franquista de Mataró, el 27 de gener de 1939, va marxar

¹⁶ Margarida Colomer i Rovira: «Molist i Valls, Ramon» dins MARTÍNEZ DE SAS, Maria Teresa; PAGÈS, Pelai (coord.) (2000). *Diccionari biogràfic del moviment obrer als Països Catalans*. Barcelona: Universitat de Barcelona – Publicacions de l'Abadia de Montserrat, p. 927-928.

¹⁷ Informació facilitada per Margarida Colomer i Rovira.

a l'exili amb la seva família. Molt probablement, va emprendre el camí de l'exili acompanyat per d'altres regidors i membres de la CNT de Mataró. La dona i la filla de Ramon Molist van ser acollides en un convent de monges habilitat per a dones refugiades (sense que n'hàgim pogut precisar la localització) i, més endavant, es van establir a la població de Lo Luc. Ramon Molist, un cop va eixir del camp de Bram, es va establir a Sent Paul de Tricastin, on va treballar com a teixidor. Finalment, la família es pogué reagrupar i va fixar la seva residència a Dia, on Ramon Molist va treballar com a jardiner¹⁸.

Ernest Mora Parera (Mataró, 1898 -1948), era fill de Miquel Mora i de Dolors Parera i Corts, es va casar amb Maria Asturgó i Pujol, amb qui va tenir tres fills, Miquel, Joan i Núria¹⁹. Professionalment, ell mateix va informar que era tècnic en gèneres de punt, perruquer i pintor. Estava afiliat a la CNT i va ser regidor de l'Ajuntament de Mataró per ERC i, a partir de novembre de 1937, assumí la Conselleria de Cultura, després del cessament forçós d'Albert Puig Marqués (proscrit per ser poumista). També va exercir el càrrec de delegat del Servei d'Administració de la Propietat Urbana de la Generalitat de Catalunya.

Llorenç Anglada i Maria²⁰ (Sant Andreu de Llavaneres, ?), era pagès i dirigent rabassaire de Mataró. Regidor de

¹⁸ Informació extreta del portal web de l'Ateneu Llibertari Estel Negre de Palma; vegeu entrada de «Ramon Molist Valls (1885-1953)» [consultat el 23-09-2020]

¹⁹ Informació facilitada per Ramon Salicrú i Puig.

²⁰ Pelai Pagès i Blanch: «Anglada, Llorenç» dins MARTÍNEZ DE SAS, Maria Teresa; PAGÈS, Pelai (coord.) (2000). *Diccionari biogràfic del moviment obrer als Països Catalans*. Barcelona: Universitat de Barcelona – Publicacions de l'Abadia de Montserrat, p. 98.

l'Ajuntament de Mataró en representació de la Unió de Rabassaires. El març de 1938 va assumir la conselleria de Foment del mateix ajuntament.

Ladislau Bellavista i Gual²¹ (Mataró, 1889 - Aspres -sur- Büech, França, 1961), era fill de Josep i de Joaquina, i es va casar amb Secundina Costa i Mercadal²². Era vidrier i anarcosindicalista. El 1913 va ser empresonat per col·laborar en una vaga per reivindicacions laborals. El 1921 va contribuir a organitzar la CNT a la comarca del Maresme. El 15 de gener de 1926, amb vint-i-dos sindicalistes més, entre els quals hi havia Ramon Mollist i Joan Peiró, va signar el manifest "A los trabajadores y al lector", publicat a la revista *Vida Sindical* (Barcelona, 1926; núm. 1) en defensa de la legalització de la CNT i l'apoliticisme. Va ser treballador de la Cooperativa del Forn del Vidre de Mataró, i el 1934 va formar part de la direcció. Va ser partidari del "trentisme" i va participar en l'impuls dels Sindicats d'Oposició. L'agost de 1936, va participar al Consell d'Economia Municipal de Mataró, del qual en va ser vicepresident; i al maig de 1937 va esdevenir regidor d'Economia i Treball de l'Ajuntament de Mataró. A l'exili va morir la seva única filla d'una greu malaltia.

Josep Tarragó i Saurí (? 1895 – Mataró, 1977), era fill de Josep Tarragó i Castellà i de Rosa Saurí i Ventura. Es va casar amb Margarida Rodon i Pubill, amb qui va tenir quatre filles, Francesca, Montserrat, Teresa

i Margarida²³. Era impressor de professió. Va pertànyer a Esquerra Republicana de Catalunya, estava afiliat a la CNT i, tal com ell mateix va esmentar en la carta escrita des del camp de Bram, va exercir el càrrec de secretari del Servei d'Administració de la Propietat Urbana de la Generalitat de Catalunya.

Francesc Vilà Esgleas (? 1892 – Mataró, 1972), era fill de Salvador Vilà i Bataller i de Candelària Esgleas i Busquets, estava casat amb Clotilde Pi i Arnó, amb la qual visqué al Carrer de la Cooperativa, i va tenir una filla, Candelària, que es va casar amb Antoni Bonamusa i Saurí, industrial, molts anys president de la Caixa d'Estalvis Laietana²⁴. La seva germana Ramona estava casada amb Ramon Mollist i Valls. A més d'aquests significatius vincles de parentesc, va ser barber i espadenyer de professió i estava afiliat a la CNT.

Joaquim Ramos i Palomar (? 1900 – Mataró, 1968), tintorer de professió i afiliat a la CNT. Es va casar amb Concepció Puiggermanal i Pi, amb qui va tenir dues filles, Fe i Esperança, aquesta última va morir el 1939, quan tenia 14 anys²⁵.

5. Conclusions

L'ocupació franquista de Mataró va empènyer cap a l'exili a molts mataronins i mataronines compromesos amb la causa obrera i republicana. Entre aquests, hem documentat de forma puntual l'exili de gran part dels dirigents de l'anarcosindicalisme mataroní, que durant els anys de la Guerra Civil de 1936-1939

²¹ Margarida Colomer i Rovira: «Bellavista i Gual, Ladislau» dins MARTÍNEZ DE SAS, Maria Teresa; PAGÈS, Pelai (coord.) (2000). *Diccionari biogràfic del moviment obrer als Països Catalans*. Barcelona: Universitat de Barcelona – Publicacions de l'Abadia de Montserrat, p. 198.

²² Informació facilitada per Ramon Salicrú i Puig.

²³ Informació facilitada per Ramon Salicrú i Puig.

²⁴ Informació facilitada per Ramon Salicrú i Puig.

²⁵ Informació facilitada per Ramon Salicrú i Puig.

varen exercir càrrecs de màxima responsabilitat al capdavant del govern municipal. A partir de la carta col·lectiva de sol·licitud d'asil polític a l'ambaixada de Mèxic a París, escrita el 26 d'abril des del camp de concentració de Bram, constatem que l'alcalde Ramon Molist Valls va abandonar Mataró camí de l'exili acompanyat d'un nucli compacte, compost per familiars, polítics i sindicalistes (sis de la CNT, tres dels quals vinculats a ERC; dos de la UGT, un dels quals vinculat a ERC; un de la Unió de Rabassaires, i un del POUM), d'aquests set eren o havien exercit càrrecs municipals rellevants en el govern de la ciutat (amb l'alcalde Molist hi havia fins a cinc regidors de l'Ajuntament de Mataró a més del secretari municipal). Resta pendent ampliar la informació sobre l'itinerari singular de cadascuna d'aquestes persones en el seu pas per l'exili i la identificació dels familiars que els acompanyaven. No obstant això, la informació treballada posa de manifest la transcendència i el fort impacte que va suposar l'exili dels principals quadres polítics i sindicals del moviment obrer mataroní.

6. Annex documental.

Transcripció de la carta de Bram

Excmo. Señor:

Los que suscriben, Ramón Molist Valls, Lorenzo Anglada María, Ladislao Bellavista Gual, Ernesto Mora Parera, Alberto Puig Marqués, José E. Sansegundo Uclés, José Tarragó Saurí, Francisco Vilá Esgleas, Joaquín Ramos Palomar y Antonio Casanovas Picañol, Alcalde, Consejeros-Regidores, Consejeros y Secretario del Excelentísimo Ayuntamiento, los primeros, y, los restantes, ciudadanos sin cargo, de la propia ciudad de Mataró (Barcelona), todos albergados en el Campo de Concentración de Bram (Francia), Sección

B 37, a V.E. respetuosamente acuden y tienen el honor de exponer:

Que tiempo ha, han sentido por la gloriosa República Mexicana, que tan dignamente V.E. representa en Francia, un afecto singular, acrecentado en estos últimos tiempos, en que vuestro País tanto ha laborado por nuestra desgraciada España; en el corazón de todos los firmantes ha germinado un cariño tal hacia México, que consideramos nuestra segunda Patria, que después de lo acaecido en España, la amamos como a nuestra única Patria, a la que estamos dispuestos a rendir el máximo tributo de nuestra admiración, poniendo en juego todo nuestro entusiasmo patriótico, por tan honrado y democrático País, que tan magistralmente guía por el camino del progreso humano, el gran mexicano que efusivamente denominamos con su particular apellido: Cárdenas; a la que estamos dispuestos a dar nuestra sangre, homóloga a la del gran País Mexicano, que un día se llamó Nueva España, en todos los momentos y que en menester sea ese sacrificio, y mientras no sea preciso, nuestra peculiar y respectiva actividad profesional, sin desmayos y con el máximo desinterés compatible con las necesidades humanas, creyendo así poder pagar, solamente en parte, lo que vuestro País ha hecho en favor de nuestra desdichada España.

A tal efecto, Excmo. Señor, es nuestro vehemente deseo poder ir a vuestro País, para convertir en realidad tangible lo que dejamos consignado, en la seguridad para V. E., que el Gobierno de vuestro País y de los mexicanos, que sabremos hacer honor, sin reservas, a la hospitalidad que nos depare México, respetando, acatando y cumpliendo, como paladines del Derecho, las leyes y disposiciones del País que nos

cobija, y darnos ocasión propicia de probar, que, lejos de destruir, sabremos cooperar, con honrado entusiasmo y voluntad al enriquecimiento de la que, repetimos, es nuestra nueva Patria, y de esa suerte pueda el Gobierno demostrar, que su generosa actitud para con nosotros, no fué empleada en gente sin alma, sin afán constructivo y sin deseo indudable de superación en beneficio del País que nos acoge y del humano progreso.

Conviene hacer constar, que ninguno de los firmantes, de otra suerte no se hubiera dado cabida en este documento, ha perpetrado en España delito alguno que pueda ser susceptible de la aplicación recta y honrada de ningún Código; han ejercido, sí, cargos, todos ellos, de máxima responsabilidad, por cuyo ejercicio no fuera castigado ninguno en ningún otro país, que no era en el que llaman ahora la España Nueva, en otros de los cuales ha tomado aquél la hechura política. Esto expuesto, Excmo. Señor, podría fácilmente comprobarlo.

Para mejor ilustrar a V.E., de los cargos oficiales y particulares profesiones de cada uno de los suscritos, a continuación nos permitimos especificarlos individualmente haciendo constar los que tienen más de una profesión o conocimiento:

Ramón Molist Valls. Alcalde-Presidente del Excelentísimo Ayuntamiento de Mataró; de oficio Tejedor en Géneros de Punto. Filiación política o sindical: "CNT".

Lorenzo Anglada María, Consejero-Regidor de Fomento del propio Ayuntamiento; de profesión Técnico Agricultor. Filiación política o sindical: "Unió de Rabassaires".

Ernesto Mora Parera, Consejero-Regidor de Cultura, del mismo Ayuntamiento; de

profesión Técnico en Género de Punto, y oficio de Peluquero y Pintor. Así mismo ostentaba el cargo de Delegado del Servicio de Administración de la Propiedad Urbana, de la Generalidad de Cataluña. Filiación política o sindical: "Esquerra Republicana de Catalunya" y "CNT".

Ladislao Bellavista Gual, Consejero de Trabajo del referido Ayuntamiento; de oficio Tejedor en Géneros de Punto y Calibrador de Tubo de Cristal para lámparas eléctricas. Filiación política o sindical: "CNT".

Alberto Puig Marqués, Consejero del propio Ayuntamiento, de oficio Tejedor en Géneros de Punto y Zapatero. Filiación política o sindical: "CNT".

José E. Sansegundo Uclés, Secretario del mismo Ayuntamiento, por oposición; Licenciado en Administración Pública; Especialista en asuntos de Reclutamiento Militar; Agente Oficial de Seguros generales; Conductor de vehículos de tracción mecánica y Motorista, con Carnet oficial de conducción. Filiación política o sindical: Esquerra Republicana de Catalunya, y "UGT".

José Tarragó Saurí, Secretario del Servicio de Administración de la Propiedad Urbana, de la Generalidad de Cataluña, de oficio Impresor, conociendo a la perfección las Especialidades de Cajista, y Mirmerista (sic.) y Maquinaria antigua y moderna. Filiación política o sindical: Esquerra Republicana de Catalunya, y "CNT".

Francisco Vilá Esgleas, de oficio Peluquero y Alpargatero. Filiación política o sindical: "CNT".

Joaquín Ramos Palomar, obrero Tintorero. Filiación política o sindical: "CNT".

Antonio Casanovas Picañol, Consejero de Obras Públicas, de oficio Oficial Albañil. Filiación política o sindical: Socialista, y “UGT”.

Después de lo expuesto, Excmo. Señor, solo nos resta suplicarle rendidamente, tenga a bién concedernos poder marchar a México en la expedición que con tal objeto se organice, lo que constituirá para nosotros ver convertido en feliz realidad el sueño que venimos acariciando durante tanto tiempo, a través de las amarguras, de la tragedia producida en España, y de esa forma reorganizar nuestras vidas y las de nuestras respectivas familias, a cuyo efecto esperamos, nos permita llevarlas consigo a los que las tenemos en Francia, por haberlas podido sustraer a tiempo del régimen impuesto tan violenta e implacablemente en nuestro País.

Gracia que no dudamos alcanzar del Gobierno de la República Mexicana, por conducto de V.E., a quien deseamos, al igual que al Pueblo mexicano, todo género de felicidades y bienestar.

Bram, para París, a 26 de Abril de 1939

[deu signatures]

[Segell] Legación de México. Nº Reg. 2 jun 1939.

Excmo. Sr. Embajador de México en Francia. París

Fonts i bibliografia

Arxius

Arxiu Nacional de Catalunya, Fons ANC1-511 / Generalitat de Catalunya (Exili)

Archivo Histórico Nacional, “Mataró (Barcelona)” FC-CAUSA_GENERAL,1595,

Exp.13 [consultat el 23-09-2020]

<http://pares.mcu.es/ParesBusquedas20/catalogo/description/4005961?nm>

Bibliografia

COLOMER, Margarida (2006). *La Guerra Civil a Mataró, 1936-1939*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

MARTÍNEZ DE SAS, Maria Teresa; PAGÈS, Pelai (coord.) (2000). *Diccionari biogràfic del moviment obrer als Països Catalans*. Barcelona: Universitat de Barcelona – Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

Webs

Arxiu Nacional de Catalunya, *Llista de reparació jurídica de víctimes del franquisme (1938-1978)*.

http://anc.gencat.cat/web/.content/anc/noticies/Documents/20171101_actualitzacio_P_C_llei_victimes.pdf [consultat el 23-09-2020]

Ateneu Llibertari Estel Negre de Palma, entrada «Ramon Molist Valls (1885-1953)» <http://www.estelnegre.org/documents/molist/molist.html> [consultat el 23-09-2020]

Gran Repositorio de Memoria Histórica y Cultural de México. *Memórica. México, haz memoria* (p. 329-337) [consultat el 23-09-2020]

<https://memoricamexico.gob.mx/swb/memorica/Cedula?old=7XMbr28BKx7cnKFK7PiH>

Informants

Margarida Colomer i Rovira

Ramon Salicrú i Puig

Josep Xaubet i Vilanova